Газета издается на балкарском языке с 1924 года.

Интернет-версия: zamankbr.ru

ЗАМАН

Бараз кюн, 7 ноябрь, 2018 жыл

№136 (20557)

КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ ПАРЛАМЕНТИНИ ЭМ ПРАВИТЕЛЬСТВОСУНУ ГАЗЕТИ · ВРЕМЯ · ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА КАБАРДИНО-БАЛКАРСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

Байрам

Шуёхлукъ, келишиулюк, бир бирни хурметлеу

Халкъланы бирлигини кюню республикабызда «Бизни кючюбюз бирликдеди!» деген чакъырыу бла белгиленнгенди. Шахарлада, районлада, элледе да тюрлю-тюрлю къууанчлы ишле, ол санда сурат кёрмючле, спорт эришиуле, митингле, концертле да бардырылгъандыла.

Бек уллу къууанчла уа, хар замандача, Нальчикде болгъандыла. Ала Къырал концерт залны аллында митингден башланнгандыла. Аны аллындагъы майдан РФ-ни эм КъМР-ни къырал байракъларын суратлагъан тюрсюнлю шарла бла жасалып эди. Мында малкъар, орус, къабарты тилледе жырла, тепсеу тартыула узакъдан окъуна эшитилгендиле.

Сагъат онеки бола, алайгъа тюрлю-тюрлю партияланы, бийик эмда энчи окъуу юйлени, жамауат организацияланы да келечилери кёп санда жыйылгъандыла. Аланы араларында КъМР-ни Башчысыны Администрациясыны таматасы **Мухамед Кодзоков**, КъМР-ни Правительствосуну Председателини орунбасары **Мурат Карданов**, КъМР-ни культура министри **Мухадин Кумахов**, дагъыда башхала болгъандыла. Саулай юйюрлери бла окъуна келгенле кёп эдиле.

Жашла бла къызла къолларында Россей Федерацияны, Къабарты-Малкъарны, партияланы, окъуу юйлени байракъларын чайкъалтхандыла. «Кёп миллетли Россей - къыралны байлыгъы», «Россей бирлиги бла кючлюдю!» деген жазыулары бла плакатланы да бийикге кётюргендиле. Алайда Россейге жораланнган назмула айтылгъандыла, Атталаны Азнор, Гергъокъаланы Халимат, Жаболаны Замира, Азамат Беков, Залим Катанчиев, Азамат Цавкилов да «Широка страна моя родная!» деген жырны айтхандыла.

Ызы бла волонтёрла Россейни юч тюрсюнлю уллу байрагъын ортагъа чыгъаргъандыла. Олсагъат майданда РФ-ни Гимни эшитиледи. Аны КъМР-ни культурасыны сыйлы къуллукъчусу Людмила Ашхотованы башчылыгъында КъМКъУ-ну студентлерини хору жырлагъанды.

Жыйылгъанланы КъМР-ни Жамауат палатасыны председатели **Хазратали Бердов** алгъышлагъанды. Ол Россейни халкъы эркинлиги ючюн не заманда бирча кётюрюлгенин эсге салгъанды. «Бурун заманладан келген тёрелерибиз, адетлерибиз бюгюн да сакъланадыла, миллетлени араларында келишиулюк кючленеди. Бизни тугъан Къабарты-Малкъарыбыз да анга юлюшюн къошады. Мында шуёхлукъда жюзден артыкъ миллетни келечилери жашайдыла, ала ана тиллеринде сёлешедиле, алагъа адабиятларын, маданиятларын, адеттёрелерин да унутмазча онгла къураладыла. Жыйырмадан артыкъ миллет-культура ара ишлегени да анга шагъатды», -деп, Хазратали Александрович ол келишиулюкню бла ырахатлыкъны бютюн къаты сакъларгъа, арагъа суууклукъ салыргъа умут этгенлеге уа жол бермезге чакъыргъанды.

Андан сора «Мени Къабарты-Малкъарым» деген жыр айтылгъанды. Школчула бла студентле уа, РФ-ни эмда КъМР-ни байракълары бла ортагъа чыгъып, тепсегендиле.

Жыйылгъанланы дагъыда Къабарты-Малкъарда китапны сюйгенлени биригиуюню таматасы **Наталья Шинкарёва**, къарачай-малкъар жаш тёлюню айныууна себеплик этген «Эльбрусоид» фондну Нальчикде бёлюмюню директору **Аналаны Марат** да алгъышлагъандыла.

Байрамгъа келгенлени жыр бла, тепсеу бла КъМР-ни халкъ артисти Текуланы Амур, «Терк къазакъла», Гульшах бла Тимур

Балкизовла, Артур Губжоков, Артур Дышеков, «Таулула», «Бзерабзе», «Арабеск», «Нальцук», «Шагди» ансамбльле эмда башхала къууандыргъандыла.

Сагъат тёрт бола уа Къабарты орамда «Победа» кинотеатрны аллында майданда Нальчикни культура эм солуу паркыны духовой оркестри халкъ сюйген макъамланы эшитдиргенди. Алайгъа жыйылгъанла, алагъа тынгылагъанлары бла къалмай, тепсеген да этгендиле. Жырчыла Роза Зашакуева, Юрий Погорелов, Али Ташло, Гергъокъаланы Халимат, муниципал коллективле да ариу ауазлары бла жыйылгъанланы кёллерин кётюргендиле.

ХОЛАЛАНЫ Марзият.

Суратланы автор алгъанды.

Къабарты-Малкъар Республиканы «Жангы бийиклик» деген кадрла проектини юсюнден

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны

УКАЗЫ

Бийик билимли, ишни къураргъа, оноу этерге да хунерлери болгъан специалистлени ачыкълар, айнытыр эмда алагъа себеплик этер,Къабарты-Малкъар Республиканы къырал власть органларын, жер-жерли самоуправленияны органларын, республикалы къырал учрежденияланы тынгылы кадрла бла жалчытыр муратда **бегим этеме**:

1.2018 жылда Къабарты-Малкъар Республиканы «Жангы бийиклик» деген кадрла проектин толтурууну башларгъа.

2.Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны Администрациясы Къабарты-Малкъар Республиканы «Жангы бийиклик» деген кадрла проектин толтуруу жаны бла ишлени къураргъа борчлу этиледи.

3.Бу Указ официал халда басмаланнган кюнден башлап кючюне киреди.

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны къуллугъун болжаллы халда толтургъан **К.КОКОВ**

Нальчик шахар, 2018 жыл 1 ноябрь, №172-УГ

Жыйылыу

Татьяна Егорова Европалы Советни конгрессини ишине къатышады

Бу кюнледе Страсбургда Европа Советни Жер-жерли эм регион власть органларыны конгрессини 35-чи пленар жыйылыуу бардырылады. Россей Федерацияны делегациясыны къауумунда анга КъМР-ни Парламентини спикери Татьяна Егорова да къатышады. Бизни келечилерибизни тизмеси РФ-ни Президенти Владимир Путин 2016 жылда 21 июльда къол салгъан буйрукъ бла къабыл этилгенди.

Тюбешиу «Добросовестность и этичное поведение местных и региональных выборных представителей» деген темагъа бардырылады. Анда регион политика, муниципал къуралыуланы финанс болумлары, Европада миграция бла байламлы ишлени тамамлауда жер-жерли власть органланы магъанасы эм башха соруула сюзюледиле. Конгрессде Европа Советге кирген къыраллада, ол санда Литвада, Молдовада, Грузияда муниципал даражада демократияны айныуу бла байламлы документле къабыл кёрюллюклери белгиленеди.

Андан сора да, Конгрессни башчысын бла орунбасарларын, аны палаталарыны таматаларын, комитетлени бла политика къауумланы оноучуларын да сайларыкъдыла. Быллай айырыула хар эки жылдан бардырыладыла.

КъМР-ни Парламентини пресс-службасы.

ПАРЛАМЕНТ

Келир жылны бюджети жамауатны сюзюуюне берилликди

КъМР-ни Парламентини президиумуну спикери **Татьяна Егорова** бардыргъан кезиулю жыйылыууну повесткасы бай эди: депутатла 70-ден аслам соруууну сюзгендиле. Алай аладан бек магъаналысы уа «КъМР-ни 2019 жылда эмда 2020-2021 план кезиуде бюджетини юсюнден» республикалы законну проекти болгъанды.

Бюджет, налогла эм финансла жаны бла комитетни башчысыны орунбасары **Сафарби Маремуков** ангылатханнга кёре, бюджет республиканы экономикасын бла социал сферасын келир юч жылда айнытыуну прогноз планына кёре къуралгъанды, ол стратегия магъаналы жумушла эсге алынып жарашдырылгъанды.

Мындан ары, тохташдырылгъан болжалланы чеклеринде, баш финанс документ Парламентни комитетлеринде сюзюллюкдю. Аланы жыйылыуларына толтуруучу власть органланы келечилери да чакъырыллыкъдыла. Ачыкълыкъны жалчытыр мурат бла уа бюджет жамауат тынгылаулада да тинтилликди. Законну проекти биринчи окъулуудa Парламентни быйыл ноябрьде бардырыллыкъ жыйылыуунда къабыл кёрюллюгю белгиленеди. Экинчи окъулуугъа уа депутатла документни хар бёлюмюне да кеслерини эсгертиулерин этерге боллукъдула.

Президиум Борчлу халда медицина страхованияны КъМР-де жер-жерли фондуну 2019 жылда эмда 2020-2021 план кезиуде бюджетини проектине да къарагъанды. Ол жууаплы органлагъа эмда КъМР-ни Контроль-эсеплеуню палатасына ол да кесини эсгертиулерин этер ючюн берилгенди.

Бюджетлени проектлери бла ачыкъ халда Парламентни сайтында шагъырейленирге болгъанын айтырчады (http://parlament.kbr.ru/ «Законопроектле» деген бёлюмде).

Кенгешде дагъыда федерал законланы проектлери, башха субъектледе законла чыгъарыучу органланы башламчылыкълары да сюзюлгендиле. Ала кёп къатлы юйледе жашагъанланы коммунал жумушларын толтурууну жорукъларына тюзетиуле кийириу, ёксюз эм къарар адамлары болмай къалгъан сабийлеге къырал болушлукъ этиу бла байламлыдыла.

Депутатла Карелия Республиканы Законла чыгъарыучу Жыйылыууну РФ-ни ич ишле министри **Владимир Колокольцевге** машинаны сатхан кезиуде ол къаллай бир километр ётгенин азайтып кёргюзтюрге кюрешгенлени жууапха тартыуну къатыландырыргъа керекди деген тилеклерин тюзге санап, къабыл кёргендиле.

Ахырында депутатла «Единая Россия» политика партияны Урван районда биринчи организациясыны секретары **Суфьян Дзагаштовну** КъМР-ни Парламентини Сыйлы грамотасы бла саугъалауну дурус кёргендиле.

КъМР-ни Парламентини пресс-службасы.

Эсепле

Къышха хазырлыкълары – жюз процент

КъМР-ни энергетика, тарифле эмда жашау журтлагъа надзор этиу жаны бла министрни къуллугъун толтургъан **Алим Макуашевни** таматалыгъы бла бу кюнледе Къабарты-Малкъар Республиканы электрокюч бла ышаннгылы жалчытыу жаны бла штабыны кезиулю кенгеши болгъанды. Жыйылыуда электроэнергетика бёлюмде организацияланы башчылары келир къышха къалай хазыр болгъанларыны, аны чеклеринде тийишли юйретиуле бардыргъанларыны юсюнден сёлешгендиле, деп билдиргендиле министерстводан.

Аланы отчётларында айтылгъаннга кёре, отлукъ-энергетика комплексде объектлени хазырлылыкълары жюз процентге жетгенди. Тийишли паспортланы бары да алгъандыла. Ары дери уа кёп иш этилгенди. Энергетикле ол санда ток ызла баргъан тийрелени тазалагъандыла, автоматика эмда къоруулаучу устройстволаны тинтгендиле, тозурагъан чыбыкъланы алышындыргъандыла, бузну эритиучю аппаратураны сынам халда ишлетип кёргендиле.

Аны бла бирге автомашиналаны халларына къаралгъанды, дежурный службаланы арасында байламлыкъла къуралгъаны белгиленнгенди эмда кёп тюрлю юйретиуле бардырылгъандыла.

Кенгешни ахырында келир къыш кезиуде ток бла жалчытыуда бир тюрлю чурум болмаз ючюн не мадарла этилирге кереклиси шарт белгиленнгенди, аланы тамамлау планы да къабыл этилгенди.

УЛБАШЛАНЫ Мурат.

ПРОГРАММА

Къар юзюлюуге - энчи эс

Къабарты-Малкъарда къар юзюлюп тюшерге къоркъуулу жерлени дайым тинтип турурча тийишли программа жарашдырылгъанды.

Кёп болмай Россейни МЧС-ини КъМР-де Баш управлениясында Бийик тау-геофизика институтну келечилери тауладан къар тюшерге эмда ырхы келирге къоркъуулу жерлеге мониторинг этиу программалары бла шагъырейлендиргендиле. «Бюгюнлюкде, тинтиуле кёргюзтгенлерича, машиналагъа бла рекреациялы комплексге хата салыргъа боллукъ быллай 35 участок барды», - дейди Управленияны гражданланы къоруулау бёлюмюню таматасыны къуллугъун толтургъан Аналаны Магомет.

Программаны болжалы юч жылды. Проектде бийик технологиялы оборудование да хайырланыллыкъды. Саулай да аны багъасы 136 миллион сомгъа жетерикди.

ТАПЛАНДЫРЫУ

Шахарны жашиллендириуге танг болушлукъ

Озгъан айда Нальчикни орамларында эки жюзден аслам терекчик орнатылгъанды. Ол санда Къабарты орамда 134 кюйрюч, Къулий улу атлы проспектде - 50 жёге. Бу айны биринчисинде уа «Горзеленхозну» ишчилери Къабарты орамда 30 кюйрюч эм 2-чи Таман дивизия орамда уа 22 жёге орнатхандыла.

Терекчиклени алыргъа «Дея», «Горный», «Кенгуру», «Галерея» сатыу-алыу аралары эм «Вавилон Фарм» аптеканы иелери болушхандыла.

- Шахарны мэриясы тёгерекбашны тапландырыргъа эм жашиллендирирге болушханлары ючюн предпринимательлеге ыразылыгъын билдиреди, -дегендиле Нальчик шахар округну администрациясыны пресс-службасындан.

КУРДАНЛАНЫ Сулейман.

Жазылыу-2019

«Заманны» - хар таулу юйге!

Багъалы шуёхла!

Ана тилибизде чыкъгъан газетибиз къыраллыгъыбызны магъаналы белгилеринден бириди. Аны таулу юйюрледе болууу, кёрюнюую къууанчды, ёхтемликди. Ол кесибизни ёз халкъыбызны адамына санагъаныбызны шагъатлыгъыды, сабийлерибизни, туудукъларыбызны тюз ёсдюрюуню, тилибизни ышаннгылы сакълауну шартыды. Алайды да, келигиз, «Заманнга» жазылайыкъ, аны алайыкъ, окъуюкъ!

Жазылыуну алты айгъа багъасы - 579 сом 36 капек.

Бизни индексибиз - 51532

КЕНГЕШ

ПРОЕКТЛЕ ТОЛТУРУЛСАЛА, МИНГДЕН АСЛАМ УРУНУУ ЖЕР КЪУРАЛЛЫКЪДЫ

КъМР-ни Башчысында Инвестицияла эм предпринимательство жаны бла советни кезиулю жыйылыуунда алгъын кенгешледе этилген протокол буйрукъла къалай тамамланнганлары сюзюлгенди. Дагъыда «бир терезеде» деген амал бла толтурулгъан инвестиция проектлеге къаллай болушлукъ этилгенине да къаралгъанды. Жыйылыуну советни таматасыны орунбасары КъМР-ни Башчысыны инвестиция политика эм инновация жаны бла энчи келечиси **Хачим Кармоков** бардыргъанды.

Биринчиден, советни 27 августда жыйылыуунда этилген буйрукъла жашауда къалай бардырылгъанлары тинтилгенди. Алада сёз РФ-ни субъектлерини социальный сфераларында бла экономикаларында эм иги башламчылыкъланы битеуроссей конкурсуна бизни республика къалай къатышханыны, гитче эм орталыкъ бизнесге болушлукъ этиуню юслеринден барады.

КъМР-ни экономиканы айнытыу министри **Рахайланы Борисни** айтханына кёре, битеуроссей конкурс Шимал-Кавказ федерал округда инвестиция халны игилендирир мурат бла къуралады эмда анга бизни муниципалитетле эки башламчылыкъны кёргюзтгендиле. Биринчисин Прохладный шахар хазырлагъанды. «Прохладный – жылыуну жери» деген проект «Адам капиталны айнытыу» деген бёлюмге кёргюзтюлгенди. Ол культура-жарыкъландырыу иш бла байламлыды.

Экинчи башламчылыкъны уа Урван муниципал район жарашдыргъанды. Ол «Халкъгъа жашау этерге керекли халла къурау эм жашау болумну игилендириу» деген бёлюмге берилгенди. Аны «Урвантеплосервис» общество хазырлагъанды эмда анда халкъны жылыу эм жылы суу бла жалчытханда энергоресурсланы аяулу къоратыуну амаллары кёргюзтюлгендиле.

Заявкала конкурсну къурагъанлагъа берилгендиле. 30 ноябрьге дери аланы эксперт жюри тинтеди. 2019 жылда 15 январьгъа дери уа айырмалыла сайланырыкъдыла. Конкурсну финалы 2019 жылда 16 январьдан 1 мартха дери бардырылып, хорлагъанланы атлары белгили этилликдиле эмда саугъалау боллукъду.

Рахайланы Борис эришиулеге къатышхан муниципалитетлеге ыразылыгъын айтханды, алай къалгъанланы да тири болургъа чакъыргъанды. «Башха субъектлени къатында биз да аман ишлемегенбиз, промышленностьлары айныгъан субъектлени къатында

проектлерибиз артыкъ уллу тюйюл эселе да, онгубузгъа кёре кюрешгенбиз. Алай башха районланы бла шахарланы оноучуларын да конкурсха башламчылыкъла хазырларгъа тилерик эдим»,-дегенди ол.

КъМР-ни Правительствосуну бла «Гитче эм орталыкъ бизнесни айнытыу жаны бла федерал корпорацияны» араларында этилген келишимге тийишлиликде республикада гитче эм орталыкъ предприятиялагъа къаллай къырал болушлукъ берилгенине да къаралгъанды. Протокол буйрукъалада бизнесге ырысхы себеплик этерге кереклиси тохташдырылгъан эди.

Рахайланы Борисни айтханына кёре, Ырысхы болушлукъ бериу жаны бла миллет рейтингде белгиленнген ёлчемлеге жетишир эм советни буйрукъларын толтурур мурат бла къырал эм муниципал ырысхыны тизмеси хазырланнганды, тийишли праволу базаны чыгъарыу жумушла толтурулгъандыла.

Ол санда Жер эм ырысхы халла жаны бла министерство къырал ырысхыны тизмесин кенгертиуге бурулгъан буйрукъну проектин хазырлагъанды. Бюгюнлюкде уа муниципал ырысхыны тизмесине 27 объект къошулгъанды (былтыр болгъан 78 объектге). «Планда 25 объектни ачыкъларгъа кереклиси тохташдырылып эди. Алай бла биз аны толтургъанбыз», - дегенди министр эмда жеринде власть органланы быллай жумушланы электрон халда бардырыргъа тилегенди.

КъМР-де предпринимательство эм инвестиция иш бла байламлы праволу актла жашауда къалай толтурулгъанлары, ала республиканы къолайлыгъын игилендириуге къаллай себеплик этгенлери тинтиледи. Экономиканы айнытыу министрни орунбасары **Рустам Башоровну** айтханына кёре, жылны аллындан бери толтуруучу власть органла чыгъаргъан 43 праволу акт сюзюлгенди, аладан 35-сине кёре эсгертиуле этилгендиле.

Министерствону планына тийишлиликде быйыл 6 документ сюзюлгенди. Аладан ючюсюне тюзетиуле кийириуню неда ала кючлерин тас этгенлерини юсюнден бегимле чыгъарылгъандыла. «РФ-ни Экономиканы айнытыу министерствосу праволу актланы тинтиуню жорукъларын жарашдыргъанды. Аны чеклеринде хар жылдан да регионланы арасында бу ишни къуралыулу бардыргъанланы тизмеси жарашдырылады. Былтыр а КъМР «бийик даражалы» 27 субъектни арасына киргенди»,-деп билдиргенди докладчы.

Кенгешде «бир терезеде» деген амал бла толтурулгъан инвестиция проектлеге къаллай болушлукъ этилгени да сюзюлгенди. Аны юсюнден «КъМР-ни айнытыуну корпорациясы» акционер обществону башчысыны къуллугъун толтургъан **Чочайланы Ахмат** этгенди. Аны билдиргенине кёре, бюгюнлюкде корпорацияны болушлугъу бла 30 инвестиция проект тамамланады.

Ол санда быйыл 16 заявка берилгенди. «Бюгюнлюкде уа тёрт проект жашауда бардырылады. Ала КъМР-ни социал-экономикасын айнытыуну программасына киредиле. Ол санда урлукъла ёсдюрген ара, бояула эм бетон чыпынла чыгъаргъан заводла эмда пластик тара жарашдыргъан предприятияладыла. Ала барысы да хайырланыргъа берилселе, 155 ишчи жер къураллыкъды. Проектлени битеулю багъасы 1,5 миллиард сомдан асламды»,-дегенди докладчы.

Жууукъ кезиуде уа тюрлю-тюрлю къырал корпорацияланы бла программаланы болушлукълары бла энтта 14 проектни тамамларгъа мурат барды. Ол санда алма бахча салыу, Чирик кёлледе солуу комплекс ишлетиу, «Аргудан» эл мюлк кооператив къурау, 25 минг тонна тахта кёгетле асырарча бийик технологиялы жер ишлетиу эм башхала. Бу проектлени битеулю багъасы 6 миллиард сомгъа жетеди, ала ишлеп башласала, республикада 800-ге жууукъ жангы ишчи жер къураллыкъды.

Докладны сюзе, КъМР-ни къырал кенгешчиси **Натби Бозиев** лак-краска бояула чыгъаргъан завод тёгерекдеги къудуретге къаллай хата саллыгъы сюзюлгенин бла къалгъанын билирге сюйгенди. Чочайланы Ахматны айтханына кёре, экспертиза бардырылып, производство табийгъатны кирлендирмезлиги тохташдырылгъанды. Болсада ол ишлеп башлагъандан сора экологиягъа заран салыннганы ачыкъланса, завод жабылып къаллыкъды. Ол келишимде белгиленипди.

Хачим Кармоков а республикада жашауда бардырылгъан, тамамларгъа белгиленнген, жарашдырыла тургъан инвестиция проектлени барысын да жыйышдырып, тынгылы доклад хазырларгъа, аны советни келир жыйылыуунда сюзерге предложение этгенди. «Ол санда къаллай кемчиликле, чырмаула болгъанларын, къаллай предприятияла ишлемей къалгъанларын да ачыкъларгъа керекди», - дегенди ол эмда юлгюге кёп жылланы ичинде хапары чыгъып, алай бюгюннге дери да толтурулмай тургъан «Этана» заводну, Гидрометаллургну Прохладна районнга кёчюрюю бла байламлы инвестиция проектни келтиргенди.

Жыйылыу сюзюлген соруула бла байламлы эсгертиулени къабыл кёрюу бла бошалгъанды. Анга КъМР-ни Парламентини Экономика, инвестицияла эм предпринимательство жаны бла комитетини башчысы **Заур Апшев** да къатышханды.

ТИКАЛАНЫ Фатима.

ТЮБЕШИУ

Электрокюч мюлкню бирикдириу къыралгъа, хайырланыучулагъа да тап боллукъду

Бу кюнледе КъМР-ни Правительствосуну Председателини орунбасары – инфраструктура эмда цифрли айныуну министри **Владимир Болотоков** бла «МРСК СК» компанияны бизни республикада бёлюмюню - «Каббалкэнергону» - башчысы **Муртаз Каров** тюбешгендиле. Ала республиканы электросеть комплексини ишини юсюнден сёлешгендиле. Ол санда ток бла ышаннгылы жалчытыуну, комплексни келир къышха хазырлылыгъыны, сетьлени ишлерин бирикдириуню, алагъа хайырланыучуланы къошууну юсюнден да баргъанды сёз, деп билдиргендиле компаниядан.

Тюбешиуде белгиленнгенича, «Каббалкэнерго» сагъынылгъан кезиуде чырмаусуз ишлерге хазырды. Анга деп бар жумушла тамам этилгендиле. Предприятияда керекли материалладан бла оборудованиядан къыстырыкъ барды. Аварияла болгъан жерледе мычымай мадар этерча 23 бригада къуралгъанды. Ала да хар керекли си бла жалчытылыннгандыла.

Хайырланыучуланы электрокюч бла ышаннгылы жалчытып турур муратда компанияны бёлюмю жер-жерли власть органла, сетевой организацияла, отлукъ-энергетика комплексде предприятияла эмда къутхарыучу службала бла да дайым байламлыкъла жюрютеди.

Республикада электросеть комплексни тийишдириу жаны бла «жол картаны» жашауда бардырыуну юсюнден сёлешгенде, Владимир Болотоков бла Муртаз Каров бу иш РФ-ни Президентини буйругъу бла шёндю битеу регионлада бардырылгъанын белгилегендиле. Ахырында электрокюч мюлк «Россети» компанияны бойсунууунда боллукъду.

Аны себепли республикада электроэнергетика объектлени халларын тинтиу эмда санын тергеу барады. Сагъынылгъан «картаны» тамамлау эбине жетдирилсе, ол

бу сферада бирикген техника политиканы бардырыргъа, ток бла жалчытыуну качествосун эмда ышаннгылылыгъын кючлендирирге амал берликди.

Муртаз Каров хайырланыучуланы ток сетьлеге къошууда техникалы, технологиялы, социал эмда экономикалы вопросланы кётюргенди, бу жаны бла статистиканы да туура этгенди. Ол айтханыча, заявкалагъа къарауну болжалын компанияда къолларындан келгенича къысхартыргъа кюрешедиле.

Ахырында Владимир Болотоков бла Муртаз Каров республиканы электрокюч бла жалчытыуда мындан арысында да чурумла болмазча тири байламлыкъда къармашыргъа хазыр болгъанларын белгилегендиле.

ОМАРЛАНЫ Мурат.

СЕМИНАР

Жангы биригиу кёп онгла ачады

КъМР-ни Граждан обществону институтлары бла байламлыкъла жюрютюу эмда миллетлени ишлери жаны бла управлениясы Урунуу эмда социал къоруулау министерство бла бирге бу кюнледе семинар-кенгеш бардыргъанды. Анда сёз коммерциялы болмагъан жамауат организацияланы социал жумушла тамамлагъан биригиулени реестрлерине къошууну амалларыны юсюнден баргъанды.

Жыйылыуну башлай, ведомствону башчысы **Анзор Курашинов** РФ-ни Президенти Владимир Путин социал жаны бла ишлеген коммерциялы болмагъан биригиулеге къыралны жанындан ахча себеплик этерге деп борч салгъанын эсгертгенди. Коммерциялы болмагъан организацияланы битеумиллет союзу да ол жумушну тынгылы тамамлар муратда къуралгъанын чертгенди.

Жангы союзну юсюнден а аны

таматасы, «Къатынгдагъынга болуш» деген сабий эм жаш тёлю жамауат организацияны председатели **Алим Сижажев** айтханды. «Ала Россейни регионларыны асламысында бардыла. Алагъа ким да кеси ыразылыгъы бла киреди. Союзгъа кириу кёп онгла ачады. Сёз ючюн, РФ-ни Президентини грантларын алыугъа бизни да къошулур амалыбыз барды. Грантла 700 минг сомдан башлап, андан да кёп боладыла. Ол ахчаны да ала билирге керекди. Ма бу шёндю къуралгъан биригиу анга себеплик этерикди»,- дегенди ол.

Анга кирир ючюн къаллай документле керек болгъанларыны юсюнден а КъМР-ни Урунуу эмда социал къоруулау министерствосуну бёлюмюню таматасы **Диана Кишукова** билдиргенди эмда ол эсгертиу къагъытла да юлешгенди.

«Жангыры» жамауат организацияны башчысы **Гуппойланы Тимур** а коммерциялы болмагъан биригиуле социал жумушланы къалай тамамлап башларгъа боллукълуларын, «Юристле граждан общество жанлыдыла» деген ассоциацияны келечиси **Беслан Хагажей** да НКО-ланы Россейни Юстиция министерствосуна эмда аны жер-жерли управленияларына отчётларын къалай жарашдырыргъа кереклисин юйретгендиле.

Ахырында семинаргъа къатышханланы электрон почталарына халкъны социал жумушларын толтуруу бла кюрешген организацияланы реестрге къошууну жорукълары, бу сферада жюрюген норматив право актла, башха организацияланы сынауларындан юлгюле да жиберилгендиле.

ХОЛАЛАНЫ Марзият.
Суратны автор алгъанды.

Документле

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысында Къабарты-Малкъар Республиканы илму эмда техника жаны бла къырал саугъалары жаны бла советни къауумун къабыл кёрюуню юсюнден

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны УКАЗЫ

1.Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысында Къабарты-Малкъар Республиканы илму эмда техника жаны бла къырал саугъалары жаны бла советни кёргюзтюлген къауумун къабыл кёрюрге.

2.Кючлерин тас этгеннге санаргъа:

«Къабарты-Малкъар Республиканы илму эмда техника жаны бла къырал саугъасыны юсюнден» Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны 2015 жылда 26 январьда чыгъарылгъан 11-УГ номерли Указыны 4-чю пунктуну ючюнчю абзацын;

«Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысында Къабарты-Малкъар Республиканы илму эмда техника жаны бла къырал саугъалары жаны бла совет-ни» Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны 2015 жылда 26 январьда чыгъарылгъан 11-УГ номерли Указы бла къабыл кёрюлген къауумуна тюрлениуле кийириуню юсюнден» Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны 2015 жылда 19 ноябрьде чыгъарылгъан 170-УГ номерли Указын.

3.Бу Указ официал халда басмаланнган кюнден башлап кючюне киреди.

Къабарты-Малкъар Республиканы
Башчысыны къуллугъун болжаллы халда толтургъан **К.КОКОВ**
Нальчик шахар, 2018 жыл 26 октябрь, №170-УГ

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны 2018 жылда 26 октябрьде чыгъарылгъан 170-УГ номерли Указы бла къабыл кёрюлгенди

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысында Къабарты-Малкъар Республиканы илму эмда техника жаны бла къырал саугъалары жаны бла советни

КЪАУУМУ

Мовсисян Г.О. - Къабарты-Малкъар Республиканы Правительствосуну Председателини орунбасары (Советни председателини орунбасары)

Беккиланы М.Ю. – Гидрометеорология эмда тёгерекдеги къудуретни халын тинтип,билип туруу жаны бла федерал службаны «Бийик тау геофизика институт» федерал къырал бюджет учреждениясыны директору (Советни председателини орунбасары, ыразылыгъына кёре)

Кумыков А.М. – Къабарты-Малкъар Республиканы жарыкъландырыу, илму эмда жаш тёлюню ишлери жаны бла министрини къуллугъун толтургъан

Азикова С.Г. - Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини Билим бериу, илму эмда жаш тёлю политика жаны бла комитетини председатели (ыразылыгъына кёре)

Альтудов Ю.К. – бийик профессионал билим берген «Х.М.Бербеков атлы Къабарты-Малкъар къырал университет» федерал къырал бюджет билим бериу учреждениясыны ректору (ыразылыгъына кёре)

Ахубеков Ш.А.- Къабарты-Малкъар Республиканы промышленность эмда сатыу-алыу министри

Берикетов А.С. – «Пекто» ООО-ну баш директору (ыразылыгъына кёре)

Дзамихов К.Ф. – «Россейни Илмула академиясыны Къабарты-Малкъар илму арасы» федерал илму ара» федерал къырал бюджет илму учреждениясыны филиалыны – Гуманитар тинтиулени институтуну директору (ыразылыгъына кёре)

Езаов А.К. - бийик профессионал билим берген «В.М. Коков атлы Къабарты-Малкъар къырал аграр университет» федерал къырал бюджет билим бериу учреждениясыны илму-тинтиу иш жаны бла проректору (ыразылыгъына кёре)

Малкъондуланы Ю.А. - бийик профессионал билим берген «Х.М.Бербеков атлы Къабарты-Малкъар къырал университет» федерал къырал бюджет билим бериу учреждениясыны илму-тинтиу иш жаны бла проректоруну къуллугъун толтургъан (ыразылыгъына кёре)

Нагоев З.В. - «Россейни Илмула академиясыны Къабарты-Малкъар илму арасы» федерал илму ара» федерал къырал бюджет илму учреждениясыны таматасыны къуллугъун болжаллы халда толтургъан (ыразылыгъына кёре)

Сохроков Х.Х. – Къабарты-Малкъар Республиканы Жарыкъландырыу, илму эмда жаш тёлюню ишлери жаны бла министерствосунда Жамауат советни таматасы (ыразылыгъына кёре)

Тюбейланы А.И. – Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны кенгешчиси

Федченко Л.М. – Къабарты-Малкъар Республиканы Жамауат палатасыны председателини орунбасары (ыразылыгъына кёре)

Шонтукова И.В. - Къабарты-Малкъар Республиканы Жарыкъландырыу, илму эмда жаш тёлюню ишлери жаны бла министрини орунбасары (Советни секретары)

«Чеклени тийрелеринде бирге ишлеуню тап халгъа келтириуню юсюнден» Къабарты-Малкъар Республиканы законуну проектини юсюнден

Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини БЕГИМИ

Къабарты-Малкъар Республиканы Парламенти **бегим этеди**:

1.«Чеклени тийрелеринде бирге ишлеуню тап халгъа келтириуню юсюнден» Къабарты-Малкъар Республиканы законуну Къабарты-Малкъар Республиканы Правительствосу сюзюуге берген проектин биринчи окъулууда къабыл кёрюрге.

2.Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини Законла чыгъарыу, къырал къурулуш эмда жер-жерли самоуправление жаны бла комитети законопроектни анга этилген эсгертиулени, оюмланы, тюзетиулени эсге алыу бла жангыдан жарашдырыргъа эмда Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини къарауна экинчи окъулууда берирге борчлу этиледи.

Къабарты-Малкъар Республиканы
Парламентини Председатели **Т.ЕГОРОВА**
Нальчик шахар, 2018 жыл 25 октябрь, №956-П-П

Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентинде Жаш тёлю палатаны бешинчи къауумуну ишини эсеплерини юсюнден

Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини БЕГИМИ

Къабарты-Малкъар Республиканы Парламенти **бегим этеди**:

1.Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентинде Жаш тёлю палатаны председатели А.А. Коготыжевни Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентинде Жаш тёлю палатаны бешинчи къауумуну ишини эсеплерини юсюнден билдириуюн эсге алыргъа.

2.Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини Билим бериу, илму эмда жаш тёлю политика жаны бла комитети Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентинде Жаш тёлю палатаны жангы (алтынчы) къауумун къурау эмда аны ишин бардырыу жаны бла тийишли мадарла этерге керекди.

Къабарты-Малкъар Республиканы
Парламентини Председатели **Т.ЕГОРОВА**
Нальчик шахар, 2018 жыл 25 октябрь, №959-П-П

Финансла

Тогъуз айны планы - артыгъы бла

Къабарты-Малкъарны налогла органлары быйыл озгъан тогъуз айгъа къыралны бюджетине 9,9 миллиард сом ётдюргендиле. Аны бла салыннган планны республика 110,9 процентге толтургъанды, деп билдириледи РФ-ни Федерал налог службасыны интернет сайтында.

Жыйылгъан налогладан къырал бюджетге – 2 миллиард сом, КъМР-ни бирикген бюджетине уа 7,3 миллиард сом жиберилгенди. Ол санда республиканы бюджетине - 5,3 миллиард сом бёлюннгенди, къалгъан эки миллиард а, жер-жерли бюджетлеге юлешиннгенди.

Эм иги ёсюм акцизледе эсленеди - 49,1 процент. Налогланы женгил халда тёлеу системагъа кёре 23,2 процентге кёп ахча жыйылгъанды. Дагъыда организацияланы мюлклеринден алыннганы - 17,5 процентге, НДС бла - 8,2 эм НДФЛ бла - 7,2 проценте аслам болгъанды.

Бюджетледен тышында фондлагъа страховой тёлеуле бла 6 миллиард сом тюшгенди. Ол да, былтырны бу кезиую бла тенглешдиргенде, 7,8 процентге кёпдю.

Дата

Аскер жигитлигине урунуу жигерлигин да байлап, алгъа таукел барады

Экинчи ноябрь къарачай халкъны эм бушуу кюнлеринден бириди. Къыркъ ючюнчю жылда ол кюн анга да уллу ачыу сынаргъа тюшген эди. Ёмюрледен бери жашагъан жеринден, Ата журтундан Орта Азиягъа, Къазахстаннга зор бла кёчюрюлдю.

Жолда кёпле къырылдыла, артта уа ачдан, хауасы, сууу жарашмай да, иги кесек адам ёлдю. Сюргюнде кёрген къыйынлыкъланы юслеринден кёпле жазгъандыла. Ол санда Мамаланы Зухура. Бюгюн аны «Абидат амманы айтханы» деген хапары бла шагъырей этебиз.

«Бир жол Абидат аммагъа къонакъгъа бардым. Аны кесине жараулу эки бёлмели юйчюгю манга багъалы кёрюндю. Ол 1918 жылда туугъанды. Колхозла къурала башлагъан замандан, Уллу Ата журт урушну жылларына дери да кёп затны эсине тюшюрдю. Сюргюнню хапарын да айтды.

«... Ноябрьни биринчи кюню. Элни ичи къара кийимлери бла солдатладан толдула. Ала бизге жукъ этмей эдиле, орам бла айланып тургъан болмаса.

Экинчи кюн эртден бла эртде эшигибиз тюйюлющдю да, анам барып ачды. Аскерчиле чыгъыгъыз, сизни кёчюрген этедиле деп, юйге кирдиле. Атам эрлай бир къойну сойду да, тузлап, мешокга салды. Юйде кесибиз кётюраллыкъ затланы алдыкъ да, тышына чыкъдыкъ. Орамда уа къартла ынчхай, сабийле жарты жукъулу болуп жиляй. «Биз кимге къыйынлыкъ салгъанбыз, бизни былай сюрюп барырча, жашларыбыз аскерде къазауат эте, бизни уа ушкокла бла сюрюп»,- деп къычыра эдиле тиширыула.

Бизни элни ортасына жыйдыла. Бир заманда машинала келип тохтадыла. Барыбызны да, ары миндирдиле, сыйынмагъанлагъа экинчи машина да келди. Жёгетей аягъында темир жолгъа элтдиле. Алайда болгъан ишни жетип келген сабийлеге Аллах кёргюзтмесин, хар инсан бири-бирин излеген, жилягъан тауушла. Атла жыйылгъан вагон келди да, ары хар бирибизни миндирдиле. Эшиклени къаты жапдыла. Къайры элтгенлерин айтмайдыла.

Кюн чыкъгъан жары тебиредик. Къоюнумда сабийчикге алты ай болгъан эди. Атам, анам, гитче къарындашым, бир да эгешчигим барабыз. Вагонну бир мюйюшюнде атам от этип, къойну бишири, аны этинден хар бирине жетгенича бере барабыз. Бир заманда Волга сууну юсюнде тохтадыкъ. Хар бири тынч болгъандыла. Сора иги кесек замандан тебиредик. Кезиуден-кезиуге вагонлагъа кирип, ёлгенлени кёрселе, къалайгъа жетселе, алайда тышына атхандыла.

Азияны къум тюзлерине жетдик. Арбала бла къазахлыла келдиле да, юйюрлени бирге миндирип, алып кете эдиле. Бизге бир уллу аманлыкъ этген адамлагъача къарай эдиле.

Биз тургъан жерде мамукъ ёсдюргендиле. Бизни бир гитче юйчюкге салдыла. Атам ишге жарашды. Анам а юй жумуш бла кюреше. Жазда гитче эгечиме тери ауру утийип, андан ёлюп кетди. Атам да, бир исси кюн бахчада кетмен бла арыкъ къаза тургъанлай, жижек деп ханс ёсгенди, андан ашап, ызы бла арыкъда бара тургъан суудан ичгенди да, юйге келип, бир кесек тургъандан сора жюрек ауруулу болуп ёлгенди. Анам а андан сора тели ауруудан ауушханды. Гитче къарындашым да аланы ызларындан дуниясын алышханды.

Къолумда гитче сабий бла эки къарындашым къалдыла. Атамы къарындашы Исхакъ къазауатдан жаралы болуп келген эди. Ол мени детдомгъа ишлерге салды. Жарлы халкъым киши жеринде сынамагъан, кёрмеген да къалмады. Бир кере кёргеними айтсам да аны ангыларгъа тамам сунама. Бир жол къарачайлы жашчыкъ, садакъа жыя, бир къазахлыланы юйлерине жууукълашады. Андан бир огъурсуз къатын чыгъып, итни юсгюреди да, ол сабийни къабады. Аны кёрюп, мен, тёзалмай, чабып барып, ол къатыннга урушхан да этеме, тюер ючюн да къалмайма.

Ишни юсюнден айтханда уа, танг атмай мамукъ бахчалагъа бара эдик. Ингирге дери аны жыйгъанбыз, андан сора уа кечге дери мамукъну урлугъун айыргъанбыз, бахчалагъа суу салгъанбыз, арыкъ къазгъанбыз. Талай заман озгъандан сора къазахлыла бизге иги къарап башладыла, 1957 жылгъа дери ма алай турдукъ...»

Эр кишилерибизни къазауатда, немисли фашистле бла жан-къан аямай сермешгенлерин, къыралны сыйлы саугъаларына да тийишли болгъанларын эсге алмадыла къырал башчыла. Сёз ючюн, партизан полкну командири болуп тургъан Къасайланы Муссаны жашы Османнга Совет Союзну Жигити деген ат аталгъан эди (ёлгенден сора). Гвардияны полковниги Богъатырланы Умарны жашы Харун ол сыйлы атха 1943 жылда Днепр сууну ётген заманда этген жигитлиги ючюн тийишли болгъанды.

Аладан сора да бар эдиле сыйлы атха тийишли болгъан къарачайлы жашла. Болса да кёчгюнчюлюкню хатасындан ала саугъасыз къаладыла. Артда, 1995 жылда, Россей Федерацияны Президентини Указына кёре ол адамлагъа Россейни Жигити деген атла берилгендиле. Ол санда Хайыркъызланы Кичи-Батыргъа, Голаланы Жанибекге, Биджиланы Солтан-Хамидге, Гербекланы Магометге, Ёзденланы Дюгербийге, Ижаланы Абдулгъа, Бадахланы Хамзатха, Къаракетланы Юнусха, Чочуланы Харуннга.

Атлары айтылгъан аскер башчыла - генералла Семенланы Владимир, Магометланы Солтан, Боташланы Казимир да къарачайлы жашладыла. Энди аладан сора да бардыла уллу аскер къуллукъглада ишлеген къарачайлыла.

Шидакъланы Патия, Гюржюланы Нузула, Абдуллаланы Тамара уа Социалист Урунууну Жигитлеридиле. Былада кимден да артыкъ ишлеп, урунууда болдургъан ахшы кёрюмдюлери ючюн тийишли болгъандыла сыйлы атлагъа. Кёчгюнчюлюкню кезиуюнде уа Семенланы Зударжат онсегиз жылында Урунууну Къызыл Байрагъыны эм Ленинни орденлерин алгъан эди.

Миллетде жазыучула, назмучула, алимле, артистле да кёп. Битеу дуния биледи Семенланы Исмайылны «Минги тау» жырын. Ким эшитип, сейирге къалмагъанды Ёзденланы Албертни, Тамбийланы Къаспотну, Батчаланы Лидияны, Борлакъланы Фатиманы жырларына тынгылап. Жазыучуланы айтханда, Аппайланы Билялны, Созарукъланы Норийни, Хубийланы Абу-Хасанны, Кипкеланы Зареманы, Ёзденланы Окъубну, Мамчуланы Диналы эм дагъыда кёп белгили адамланы айтыргъа боллукъбуз.

Аны айта келгеним, сюргюн къыйынлыкъны сынагъан эсе халкъым, бюгюлмегенди, тилин, адеттёрелерин, аскер жигитлигин, урунуу жигерлигин да тас этмегенди. Алгъа таукел барады».

МАМАЛАНЫ Зухура.

Жылла эм къадарла

ЭСГЕРИУ ЖОЛУ – АДАМЛЫКЪ СЫНАУ ЭМ ДЕРС

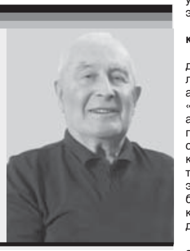

Элни, тукъумну, миллетни да бетин чыгъаргъан, таурухун ишлеген аны - адамыды. Артха къарап, келген жолларына, этген ишлерине багъа берген, игини-аманны юслеринден оюм этген, жашлагъа юлгю болгъан къартларыбыз бардыла, Аллахха шукур. Хаммаланы Алибийни жашы Назир аладанды. Бюгюн ол мени ушакъ нёгеримди.

– Назир, сен отузунчу жылда туугъанса Кёнделен элде. Кёп кёргенсе. Сабийлигингден не турады эсингде?

– Уллу юйюрде кичи эдим. Он сабий бар эдик. Таматабыз Магомет, анга Домаш деучю эдик, Комсомолну обкомуну экинчи секретары, артда уа саулукъ сакълауну биринчи наркому болгъанды. Юй бийчеси къарачайлы тиширыу эди - Байчорланы Ханифа. Эки жашчыгъы да бар эди. Калмыков къоймады да илинип, бай кишини къызын алгъанса деп, баш иесине къоркъуп, келинибиз Къарачайгъа кетип къалды. Сабийчиклери, кеси да кёп бармай дунияларын алышдыла.

Манга беш жыл болгъанда, Домаш биргесине келтирип, Нальчикде тутханды. Къабарты орамда ол алгъыннгы прокуратура болуучу жерде, жолну ары жанында жашай эди, экинчи этажда. Малкъондуланы Хамит да ол юйде тургъанды. Мени ёрге атып, кёкге жетдириучю Будайланы Мустафир а, хар кюнден келиучю эди. Кесине да «ахчаны патчахы» деучю эдиле, банкны таматасы эди. Жашына да мени атымы атагъанды.

Домаш а бек ариу адам эди, билими да болгъан. Отоуу да латин харфла бла жазылгъан китапладан толу. Аны да жойдурду Калмыков 1939 жылда, отуз жылгъа чыкъгъанмы эди, угъаймы.... Бусагъатда шахар больницаны Домсоветге айланнган жанында ауруп жата эди. Уулу укол бла ёлтюргендиле. Ол аллайланы къоймай эди. Гуллагъа салып, ачдырмай асырадыла.

– Хадаужукъланы бийчени сагъынаса. Ол а сабийлени окъутупму тургъанды?

– Хау. Кёнделен сууну ары жанында жашаучу эдиле. Больница да болуучу эди алайда – артда ферма, завод болгъан жерде. Аладан ёргерек барып бир аркъала бар эдиле, ма алайда жашагъанды Хадаужукъланы Адилгерий. Кёп къатлы тюйюл эди, алай уллу юйю бар эди. Кесим да кёп кере болгъанма анда. Алайда гара суула да чыкъгъандыла. Кёнделен черегинде уа чабакъ кёп. Аны юсю бла ётюучю эдик ол жанына.

– Кёнделенни къуралгъаныны юсюнден а не билесе?

– Жети кере тюп болуп, жангыдан эл болгъанбыз деучю эдиле къартла. Аппам Жижиу, Жолайланы Токълу, Сюйюншланы Омар, дагъыда аллай къартла бар эдиле элге оноу этген. Ала жарым патчах келеди дегенде, аны аллына чыгъып, тилеп, аны буйругъу бла къайтханбыз эски элибизге дегендиле.

– Назир, сиз Баразбийладансыз. Жууукълукъ жюрютесиз бюгюн да. Хаммалары деп нек айтылгъансыз?

– Къарт атам Баразбийланы Кючюкню жети жашы болгъанды. Юй бийчеси ёлгенде, ол сабийлеге иги боллукъду деп, алагъа къарагъан Жолабланы Хамманы алады. Андан а аппам Жижиу тууады. Анга жети-сегиз жыл болгъанда, Кючюк ёледи да, Хамманы сабийи бла юйден кери этедиле. Ол заманда Кёнделен да болгъанды, алай Хамма ары бармагъанды. Къызбурунда школ къатында илипинден ётюп, анда жер юлюш алып, юй ишлегенди.

Экинчи Къызбурунну старостасы болуп тургъанды Жижиу, Къундетланы киеулери. Къабартыча да бек уста эди. Кёнделеннге уа кеч кёчгенди. Афашокъаланы Сюлемен деп болуучу эди, школда директор болуп тургъан, ол айтханнга кёре, Быллымда жерини юсюнден осуяты болгъанды Кючюкню, кичисине къояргъа деп, алай ол бизге жетмегенди.

Сейир хапарла айтыучу эдиле къартла. 1918 жылда Кёнделеннге деникинчиле кирирни аллында, уллу межгитде контор кибик болуучу эди. Анда жаза эдиле аскерге. Атабызны беш-алты сабийи, ол партизаннга чыгъады. Къарындашы Исмайыл а серебряковчула бла болады, ма ол Мусукаланы юйлерин кюйдюрген сагъатда. Артда да кёп сагъыныучу эдиле ол кюнлени. Атам: «Биз да къазан асып, ол бишеди дерге жетдигиз да, къачхан эдик, ачдан ёле. Сиз а тойгъан болур эдигиз», – деп, тырман этиучю эди къарындашына. Къашхатаучу Хоханаланы Жанхот иги айтыучу эди ол хапарланы.

– Атанг Алибий эсимдеди. Андан ары уа къадарыгъыз къалай болгъанды?

– Немислиле келгенде, эгечим Зояны ёлтюргенлерин билесе. Жети сабийи ёлген эди анабызны, ким къагъанакълай, ким тёрт-беш жыл болуп. Адильгерий бла мен къалгъанбыз.

Мен алтынчы классны бошагъынчы кёчюредиле бизни. Къыргъызда Батырбекланы Адрахман бла биз Жалалабад областьны Ленин районунда Сакъалды элде Ворошилов колхозгъа тюшгенбиз. 1947 жылгъа дери ачдан тойгъанбыз деп билмейме. Школгъа алыргъа унамай эдиле да, Адырахманны жашы Магомет барып, бек къаты сёлешди, кёргюзтчю манга ол кёчгюнчю сабийлени школгъа алмазгъа деген буйрукъну деп. Ол кеси да школну директору болуп тургъанды Кёнделенде. Сора аладыла. Ал жанында экинчи партагъа Бекташ деп бир къыргъызлы жашчыкъ бла олтуртуп кетген эди. Бир ай да окъугъунчу жетинчиге ётдюредиле, билиминг игиди деп.

Алай андан сора, электромеханикге окъугъанма ансы, башха онг болмагъанды. Атама тиф тийип, анабыз, Мусукаланы Айшат, тёшек болуп, алагъа къараргъа тюшгенди. Адильгерийни уа алты-жети колхозну МТС-ине тамата этип салгъан эдиле да, ишден кюню-кечеси да жокъ эди.

1947 жылда район арагъа кёчебиз, ата жууукълагъа къаршы. Анда уа атам къоруучу болуп, ётмек этген жерге кирди. Мен а, «Киргизнефть» деп ачылгъан эди, анда ишлегенме бир къауум заманны. Сора электростанцияда да. Агъач къырыргъа элтебиз дегенде, атам Жалал-Абадха келип, анда Мусукаланы Исмайылны табып, ол а ипподромну директору болуп ишлеучю эди, энчи машинасы бла, алай къойдургъан эдиле мени. Андан кёпле къайтмагъандыла. Къайын атам да. Биргесине баргъан Хачаланы Атлыгъа осуят этген эди, манга киеу бол деп. Атлы бла Бечелланы Магомет ол жаханимде бирге болгъандыла.

– Сен да Къулбай улуна киеу болгъанса.

– Да, хау. Келинигиз Тамара, энтта тюбетги эди Аллах анга, райфинотделни къырал пособияла жаны бла тамата инспектору, экинчи ранглы финансовый советник эди анда. Къаллай киеу болгъанымы не билейим, алай биринчи заманда ары Къара-Суу элден быланы бир эфендилери келеди. Къулбайлары къурманлыкъ соядыла, мени, уа шапа этерге сюйген болур эдиле, къазанла къатларында къоядыла. Биринде къой, экинчисинде тауукъла бише. Тёгерекде сабийле кёп. Зокаланы Шакъманны былай бир тири жашы болуучу эди Ако деп. Аны чакъырама да, бир къулакълы аштарханнга ол этледен салама да, энди ашагъыз деп сабийлеге, юйюме кетип къалама. Артда уа шапалыкъны ышанмаучу эдиле манга (кюледи).

– Бери башхаладан алгъа къайтханса деучюдюле.

– Борис, экинчи жаш, ол доктор болуучу, къагъанакълай жыгъылып, аркъа сюегин аурутады да, анга Долинскде «Огонёк» санаторийде багъаргъа буюрадыла. Атам ийнегин, бугъасын да сатады. Юч сабий бла тебирейбиз. Экисин къолда тутаргъа керек. Журтубайладан келинибиз бар эди Жолдусхан деп, устаз болуп тургъанды Жангы Малкъарда, андан тилейбиз да, ол да келеди биргебизге.

Андижаннга тебиреп, алайдан бери кетип къалабыз 1956 жылда. Аланы къабарты жууукъларыбызда къоюп, Кёнделеннге барама бери алгъаракъ жыйылгъан бир къарындашым бла. Юйюбюзде атамы-анамы къолундан ашап тургъан, он жыл атам бла ишлеген черкес жашай эди. Арбазгъа да къоймады.

Аушигерде тохтап, андан жюрюп турдукъ юч айны ичинде, салалмай санаторийге. Адилгерий андан къагъыт жазгъан эди бери саулукъ сакълау министр Вера Шогеновагъа. Ол а Москвада ючайлыкъ курслада болады. Тюз келген кюнюнде къагъытлагъа къарап, кечесинде кеси келип, санаторийге орнатады. Аллай иги адамла да болгъандыла.

Мени уа Кашхатауда ГЭС-ге аладыла механик этип. Юй да ишлейме. Атам къайтады да экинчи жыл, жаратмайды анда тохтагъанымы. Кёчебиз Кёнделеннге. Кюрешген эди Будайланы Мустафир Хасаниягъа къоншугъа кел деп, Тырныауузну болушлукъчу мюлкю бар эди анда, унамадым. Атамы мудах этерге къоркъуп.

– Мында уа не бла кюрешгенсе?

– Эл аягъында Тебердиланы Ахмат, Ёзденланы Хасан бла болгъанма электроподстанцияда. Артда больницада мюлк жаны бла ишлеп тургъанма. Тамара да анда медстатистик эди. Алты сабий – юч жаш, юч къыз, он туудукъ ёсгендиле. Энди аладан туугъанла къууандырадыла.

– Кёп кюнлени, Назир!

Ушакъны **МУСУКАЛАНЫ Сакинат** бардыргъанды.

КЁРМЮЧ

Ариулукъну дуниясына бизни да тюшюндюре

Суратлау искусстволаны А. Ткаченко атлы музейинде суратчыланы «Свой стиль» клубуну кезиулю кёрмючю болгъанды. Анга Мокъаланы Тенгиз, Байсыланы Ахмат, Элина Караева, Александр Подва, Наталья Ванина, Хасан Журтов, Геннадий Бекоев , Дмитрий Пузенко къатышхандыла.

Шёндюгю интернет дунияда сурат алыучуланы хар кадрларын бир минутну ичинде мингле бла адамла кёредиле. Одноклассники, Фейсбук,

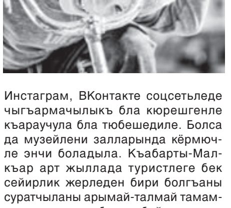

Инстаграм, ВКонтакте соцсетьледе чыгъармачылыкъ бла кюрешгенле къараучула бла тюбешедиле. Болса да музейлени залларында кёрмючле энчи боладыла. Къабарты-Малкъар арт жыллада туристлеге бек сейирлик жерледен бири болгъаны суратчыланы арымай-талмай тамамлагъан ишлери бла да байламлыды: аны юсюнден кёрмючде кёпле айтхандыла.

Ала бизге да, битеу дуниягъа да жерибизни ариулугъун баям этедиле. КъМР-ни Художниклерини союзуну председатели Геннадий Темирканов: «Онбеш жыл мындан алгъа кёрмючню эсгерсек, айныгъаныгъыз кимге да баямды. Бусагъатда хар биригизни энчи хатыгъыз барды. Ишин кёргенлей, авторну атын айтып къоярча даражагъа жетгенсиз, ол бек къууандырады», - дегенди.

Клубну башчысы Иван Лукьяненко фотоискусство республикада ахшы тамырла жибергенин чертгенди. Анга сейир этерча тюйюлдю, алгъын да болгъандыла бизни бу ишни терен ангылагъан, унутулмазлыкъ, тарыхда къаллыкъ суратла алгъан усталарыбыз, аланы араларында энчи Шахмырзаланы Алексейни белгилерчады. Бюгюнлюкде да усталарыбыз жаланда КъМР-де угъай, Россейде, тыш къыраллада да белгилидиле. Сёз ючюн, Байсыланы Ахматны ишлери халкъла аралы конкурслада хорлайдыла. Алада таулуланы жашагъан жерлерин, бизни халкъыбызны адамларыны ариу сыфатларын тыш къыраллада жашагъанла да кёредиле.

«Къайсыннга жюз атлам» фондну таматасы Тетууланы Хадис: «Ахмат фондну битеу проектлерине тири къатышады. Аны суратларына къарасанг, билген жерлеринги окъуна жангыдан кёргенча боласа. Къарындашымы кёрмючю Эстонияда да болгъанды, алгъаракъда уа Эстонияны байрагъын Минги тауну тёппесине чыгъаргъанды. Халкъланы араларында шуёхлукъну кючлендиргени эм бизни проектлерибизге къатышханы ючюн Байсы улуну бюгюн фондну Сыйлы грамотасы бла саугъалайбыз», - дегенди.

Кёрмючде Мокъаланы Тенгизни суратлары да кёплени жюреклерине тюшгендиле. Аны жаны таула бла бирди, ол сабийлигинден башлап къаялада атасы бла бирге жюрюгенди, жерибизни сууун-ташын, агъачын таныйды, биледи. Кёзю жютюча, жюреги ариулукъну да тюз алай сезеди. Аны ишлерин башхала бла ажашдырлыкъ тюйюлсе. Сёз ючюн, автор Минги тауну суратына «Жомакъ башланады» деп атагъанды, анга къарасанг, деменгили тёппени уллулугъун, ариулугъун, ол жарыкъ кюч болгъанын туура кёресе.

Бизни коллегабыз Элина Караева да арт жыллада бек къыстау ишлейди. Аны балерина бла суратлары эсде къалырчадыла. Портретни юсюнден айтханда, Александр Подваны ишлерин энчи белгилерге тийишлиди.

Наталья Ванина уа пейзажланы сюеди. Ол табийгъатны шош кезиулерин, тынчлыгъын, мамырлыкъны макъамларын суратха алады.

Кёрмюч фотоискусствону магъаналылыгъын кезиулю кере кёргюзтгенди. Музейни заллары толу эдиле ариулукъну тансыкълай келгенледен. Ол шартла уа барысы да бу жаны бла ишлегенлени таукел этгенлери хакъды.

БАЙСЫЛАНЫ Марзият.

ПРОФЕССИОНАЛЛА

«Окъутуугъа эмда юйретиуге жангычылыкъла кийирирге кёлленипме»

Жеттеланы Мадина КъМКъУ-ну башланнган билим бериуню педагогикасы эмда методикасы факультетин тауусханды. Урунуу жолун юйретиучю болуп башлагъанды. Бир талай жылдан бери уа ол Кёнделенни Доттуланы Ахмат атлы биринчи номерли школуну орус тилден бла литературадан устазыды.

«Къар Аппаны мастерскою-2014» кёрмючге, орус адабиятдан битеуроссей конкурсну муниципал кезиуюне, «Олимпус. Кюз арты сессия» къырал даражалы предмет олимпиадагъа къатышханланы эм алада белгиленнгенлени хазырлагъаны ючюн дипломла бла саугъаланнганды. Быйыл а профессионал усталыкъны «Жылны устазы-2018» Битеуроссей конкурсуну районда бардырылгъан бёлюмюнде лауреат болгъанды. Бюгюн аны бла ушакъ этгенбиз.

- Мадина Сафарбиевна, алай сунама, ахшы устаз хар ким да болалмайды эмда бу усталыкъны бир сайлагъан анга кертичилей къалыргъа тийишлиди?

-Мени педагог жолум бош алай анстан къуралып къалмагъанды – ол къадарды. Неда расписанияны сагъатлары угъай, таймай алгъа барыуду. Усталыкъ чыгъармачылыкъ, ниет жаны бла да айныргъа онг береди, аны бла бирге уа сабийлени юйретирге да. Ол замандан артха къалыугъа тёзмейди, аны биргесине таймай, андан алгъаракъ окъуна барырынгы излейди.

Школну босагъасындан биринчи кере атлагъан кюнюнден башлап, устаз окъуучугъа ана кибикди. Ол анга юлгю болады, кесини билимин береди, жюрегинден юлюш этеди. Алай сунама, санга жол юйретген, жашауну ангылатхан педагогга тюбеген – ол уллу насыпды.

-Сизни кесигизни уа болгъанмыды аллай адамыгъыз?

-Манга аллай устаз, классыбызны «анасы» да Отарланы Аминат болгъанды. Аны ахшылыгъындан кесими жашауму педагогика бла байларгъа кёлленнгенме. Ол тюшюндюргенди бу жол меники болгъанына.

Аминат Юсюповна кесин окъуучуларына сюйдюралгъанды. Аны менсинмегени, ариу къылыгъы, хар заманда да сабийлеге болушургъа ашыкъгъаны ючюн биз анга хурмет этгенбиз. Аны бла бирге уа ол билимлилиги бла да айырмалы эди. Аны дерсинде биз шумсуз олтуруп айтханына алай тынгылагъанбыз. Ала уа бири бирине ушамай, сейир эдиле. Андан сора да, ол къайсыбызны да жетишимибизге жюрекден къууаннганды. Бюгюнлюкде биз аны бла коллегалабыз. Алай эсе да, манга ахшы насийхатчылай, кертичи адамлай къалады.

- Сора сиз кесигизни дерслеригизни, усталыкъ жолугъузну насийхатчыгъыздан алгъан сынамыгъызгъа кёреми къурайсыз?

- Белгили Шота Руставелини, орусча айтсакъ, быллай тизгинлери бардыла: «Что ты спрятал, то пропало, что ты отдал - то твоё». Мен да билимими, сюймеклигими, халаллыгъымы, къайгъырыулугъуму толусунлай берирге кюрешеме. Аны себепли уа окъуучуларым да сюйген ишим бла, чыгъармачылыкъ бла да кюреширге кёллендиредиле.

Аланы арасында кесими «дирижёр» сунама. Классха кирип, сени сакълап тургъанларын кёргенинг – ол аллай къууанчды. Дерс манга увертюрады. Аны кезиуюнде жашауну музыкасын согъаса.

- Окъутуу ишигизде къаллай амалланы хайырланасыз?

- Аны алай къураргъа кюрешеме – школчу социал сынам жыйышдырырча. Бусагъатда «Орус тилни бла литератураны дерслеринде окъуучуланы чыгъармачылыкъ хунерлерин шёндюгюлю билим бериу технологияланы болушлугъу бла айнытыу» деген тема бла ишлейме. Ол сабийни илму тинтиуле бла кюреширге, чыгъармачылыкъ мурдорун ачыкъларгъа кёллендиреди.

Дерследе энчи кеслери алларына команда бла бирге ишле да береме. Алай бла ала билимлиликлери ючюн жууаплылыкъны сезедиле, не тюрлю адабият текст бла тийишлисича ишлерге тюшюнедиле. Окъуучулагъа чыгъармачылыкъ бла кюрешиуню энчи магъанасы болгъанына ийнанама. Нек дегенде ол юйрениу процессни тири барырына себеплик этеди.

Бюгюнлюкде билим бериуде бла юйретиуде информация- коммуникацияны технологияланы хайырланыу къыйматлы болгъаны да ачыкъланнганды. Ол жаланда информацияны алыргъа женгиллик болуп къалмай, окъутууда тюрлю-тюрлю амалланы хайырланыргъа онг береди.

Школчуланы чемпионатлагъа, предмет олимпиадалагъа къатышырларына эс бурама. Алчы жерле алгъанларыбыз да бардыла. «Сочиненияны жетишимли жазабыз» деген электив курсну программасын жарашдыргъанма.

- Жангы окъуу жылны уа къаллай сезимле бла башлагъансыз?

-Хар замандача, чыгъармачылыкъ бла кюреширге талпынама. Билим бериу процессге жангы башламчылыкъла кийириу жанына эс буруп, алай ишлерикме. Айхай да, ол сейир, толу, жетишимли эмда ахшы эсепли болур ючюн къолумдан келгенни аярыкъ тюйюлме.

Ушакъны **ТЕМИРЛАНЫ Анатолий** бардыргъанды.

Тёгерек стол

Таматаладан – насийхат сёзле, жаш тёлюден – оюмлу сагъышла

Бу кюнледе Къабарты-Малкъар къырал аграр университетде «Бизни Ата журтубуз - Россей!» деген ат бла «тёгерек стол» болгъанды. Ол 4 ноябрьде белгиленнген Халкъланы бирлигини кюнюне жораланнганды. Аны КъМР-ни Граждан обществону институтлары бла байламлыкъла жюрютюу эмда миллетлени ишлери жаны бла министерствосу, Жарыкъландырыу, илму эмда жаш тёлюню ишлери жаны бла министерствосу, Искусстволаны Шимал-Кавказ къырал институту, КъМКъУ, КъМКъАУ, «Патриот» регион жамауат организация къурагъандыла. Анга жаш тёлю правительствону келечилери эмда студентле къатышхандыла.

Тюбешиуню СКГИИ-ни проректору, профессор Эфендиланы Фуат ачханды. Ол быллай «тегерек столланы» бардырыу ахшы тёреге айланнганын чертгенди эмда анга келгенле бла шагъырейлендиргенди. Аланы араларында уа жаш тёлю правительствону председатели, Кёп функциялы жаш тёлю араны директору Ахмед Аутлов, жазыучу, публицист, республиканы Жамаат палатасыны члени Мария Котлярова, КъМР-ни Граждан обществону институтлары бла байламлыкъла жюрютюу эмда миллетлени ишлери жаны бла министерствосуну бёлюмюню таматасы Фатимат Бижева, КъМКъУ-ну проректору Малкъондуланы Юсюп, Аграр университетни президенти Мухамед Шахмурзов да болгъандыла.

Жыйылгъанлагъа айланып, Мухамед Шахмурзов быллай тюбешиуню бийик окъуу юйде бардырылгъаны бютюн магъаналы болгъанын чертип айтханды. «Вуз - ол жаш тёлю билим алгъандан сора да, бир бири бла танышхан, шуёх болгъан жерди. Ол а биз барыбыз да биргебиз, деген магъананы тутады»,-дегенди.

Ол башха жыллада студентле этген докладла бек сейир болгъанларын айтып, быйыл да алай болуруна ышаннганын билдиргенди.

Фатимат Бижева министр Анзор Курашиновну атындан жаш адамланы алгъышлагъанды, аланы тёртюнчю ноябрьде Нальчикде Къырал концерт залны аллында майданда митиннге къатышыргъа эм концертге къараргъа да чакъыргъанды.

Малкъондуланы Юсюп «тёгерек столда» айтыллыкъ оюмла жашауда кеслерине жер табарыкъларына ийаннганын айтып, жаш адамлагъа жетишимле тежегенди. Мария Котлярова уа жыйылгъанланы КъМР-ни Жамаурат палатасыны атындан алгъышлагъанды. «Мен быллай «тёгерек столну» ишине экинчи кере къатышама да, ол керти да сейирлик эмда магъаналы болгъанын чертирге сюеме. Сиз халкъны тынгысыз этдирген соруланы кётюресиз, ол а жашларыбыз бла къызларыбыз къыралны, республиканы жашаууна уллу кёллю болмагъанларын кёргюзтеди»,-дегенди.

Алгъышлаула бошалгъанларындан сора, докладла башланнгандыла. Он студент «Кузьма Мининни бла Дмитрий Пожарскийни Москваны азатлауда къошумчулукълары», «Россейни шёндюгю дунияда культурасыны магъанасы», «АБШ-ны бла Россейни араларында байламлыкъла», «Россей эм Запад» деген эм башха темаланы кётюргендиле. Докладладан сора, аланы сюзюу да болгъанды.

ХОЛАЛАНЫ Марзият.
Суратланы автор алгъанды.

Брифинг

Бузукълукъну къайтарып этгенни эркинлиги сыйырыллыгъы къаты айтылгъанды

Быйылны он айында полицияны участка уполномоченныйлери газгъа, токга, жылыугъа бир тюрлю эркинликлери болмай къошулгъанлагъа 2060 административ протокол жарашдыргъандыла, аланы асламы (1329) газгъа къошулгъанлагъа этилгендиле. Аны юсюнден КъМР-де МВД-да болгъан брифингде полицияны участка уполномоченныйлерини ишлерин къурау эм акъылбалыкъ болмагъанланы ишлери жаны бла бёлюмюню башчысы **Аслан Арамисов** билдиргенди.

Ол билдиргеннге кёре, жылны башындан бери республикада газны, токну урлагъанланы ачыкълар мурат бла эки уллу рейд бардырылгъанды, тинтиуле энчи иели юйледе, предприятиялада да болгъандыла. «Бюгюнлюкде бузукъчула бютюнда Бахсан районда бла шахарда эмда Лескен районда асламдыла. Бу жаны бла аманлыкъла Май районда башха жерледен аздыла»,-дегенди ол.

КъМР-де МВД-ны бёлюмюню таматасы **Марат Мезов** а докладында эркинликлери болмай, энергоресурслагъа къошулгъанланы административ эм уголовный жууапха тартыуну низамыны юсюнден билдиргенди. Ол быйыл 10 августда РФ-ни Уголовный кодексине эмда РФ-ни Уголовно-процессуал кодексини 150-чи эм 151-чи статьяларына этилген тюзетиуле кючлерине киргенлерин эсгертгенди. Алагъа кёре уа, газ ызгъа законсуз къошулгъан инсаннга биринчи кере тазир салынады. «Алай жылны ичинде аллай бузукълукъну къайтаргъан адам уголовный жууапха тартыллыкъды»,-деп, ол бузукъчуну эркинлиги эки жылгъа дери сыйырылыргъа боллугъун эсгертгенди.

Федерал жорукъла кючлерине кирген кезиуден бери уа 43 материал жыйышдырылып, аладан сегизисине кёре уголовный ишле ачылгъандыла, ючюсю уа сюдню къарауна берилгендиле.

«Газпром межрегионгаз «Нальчик» компанияны бёлюмюню башчысы **Виктория Михайлюк** да къатышханды брифингге. Аны айтханына кёре, асламында газ ызлагъа энергоресурсла ючюн борчлары болгъанла къошуладыла законсуз. Быллай бузукълукъланы азайтыр мурат бла уа компания инсанлагъа ахчаны аз-аз тёлерге онг эм заман да береди.

Жыйылыуда газ ызланы тешиу адамны саулугъуна, ырысхысына да бек къоркъуулу болгъаныны юсюнден да айтылгъанды. «Газпром газораспределение «Нальчик» компанияны бёлюмюню башчысы **Юрий Горобец** билдиргенича, жылны аллындан бери газ бла ууланнган 20 кезиу болгъанды, алада 12 адам ёлгенди. «Газ эм суу ызланы къатышдырыучудула асламында. Аны хатасындан а газ жыйылыргъа, атылыргъа окъуна боллукъду»,-дегенди ол.

Брифингге къатышханла ангылатыу ишни магъаналылыгъыны, профилактика мадарланы юслеринден да айтхандыла. Ахырында ала журналистлени соруууларына жууапла бергендиле.

ТИКАЛАНЫ Фатима.

НИЗАМ

Халкъ солугъан тийреледе къоркъуусузлукъ жалчытылыннганды

РФ-ни Миллет гвардиясыны аскерчилери ноябрьни байрам кюнлеринде Шимал Кавказны курортларында солугъанланы къоркъуусузлукъларын жалчытхандыла.

Росгвардияны Къабарты-Малкъарда бла Къарачай-Черкесде управленияларыны ведомстводан тышында охранасыны къуллукъчулары, ич ишле органлада коллегалары бла бирге, Тебердиде, Архызда, Нальчикде эмда Элбрус, Черек районлада солугъан къонакъланы къоркъуусузлукъларын сакълагъандыла.

- Ведомствону аманлыкъчыланы тутхан къауумлары адамла аслам жыйылгъан жерледе сау кюнню ишлегендиле. Бу кезиуде уа Шимал Кавказны курортларына Москвадан, Санкт-Петербургдан, Ставрополь крайдан, Ростов, Воронеж областьладан, башха регионладан да кёп адам келгендиле. Шёндю школлада каникулла болгъанлары ючюн а ала сабийлерин да келтиргендиле. Ол а право низамны сакълаучулагъа бютюнда жууаплыды,-деп билдиргендиле бизге Росгвардияны Шимал-Кавказ округда бёлюмюню пресс-службасындан.

Битеу да бирге уа Росгвардияны 26 жерде стационар постларында къуллукъ этгенле 700-ден аслам объектде низамлыкъны жалчытадыла. Ол санда округну субъектлеринде турист-рекреация жерледе да, деп чертгендиле ведомствону келечилери.

АБДУЛЛАХЛАНЫ Фатима
хазырлагъанды.

ТУТУШУУ

Даражалы чемпионатдан – ахшы кёрюмдюле бла

Къазанда бел бауладан тутуп тутушуудан дунияны чемпионаты бардырылгъанды. Анга Къабарты-Малкъарны баш тренери Гажонланы Юрийни башчылыгъында Черек райондан гёжефле къатышхандыла эм ахшы кёрюмдюле бла да къууандыргъандыла.

Эришиулени эсеплерине кёре, алтын майдалны Артур Сокуров (90кг.) къытханды, ол Жемталада тренерле Улбашланы Мартин бла Алексей Ивановда юйренеди. Зарагижден Мурзабек Мисостов (100кг.) «кюмюшню» алгъанды, ол тренер Чочайланы Элдарда жарау этеди. «Доммакъ» бла къашхатаучу Эфендиланы Расул къайтханды (100кг.), аны тренери Гажонланы Юрийди.

КУЛЬЧАЛАНЫ Зульфия.

Эки гёжефибизде да – «алтынла»

Адыгеяны Тахтамукай районунда Олимпиаданы чемпиону, спортну сыйлы устасы Асланбек Хуштовну саугъаларына грек-рим тутушуудан онунчу юбилей эришиу къуралгъанды. Анга юг регионладан бла Санкт-Петербургдан 2002-2007 жыллада туугъан 260-дан аслам гёжеф къатышхандыла.

Эришиуде кёп спортчу тутушханына къарамай, Элбрус районну келечилери майдалла къытаргъа жетишгендиле. Лукияланы Руслан (32кг.) бла Чеченланы Амаль (57кг.), бешишер тюбешиу бардырып, барысын да хорлам бла бошагъандыла. Алай бла ала Къабарты-Малкъарны жыйымдыкъ командасына битеу команда зачётда экинчи жерге чыгъаргъа себеплик этгендиле, биринчи жерни уа Адыгеяны спортчулары алгъандыла. Жашланы тренерле Локияланы Юрий, Чеченланы Артур бла Балаланы Алим юйретедиле.

СУРАТДА: Чеченланы Амаль бла Лукияланы Руслан.

Бокс

Майдалланы кёбюсю - элбрусчулада

Тырныауузда В.А. Губанов атлы «Геолог» спорт-саулукъну кючлеу комплексде боксдан Элбрус эм Бахсан районланы командаларыны тюбешиулери болгъанды. Эришиу районланы араларында шуёхлукъ байламлыкъланы кючлер мурат бла къуралгъанды.

Турнирге 2002 жылда эм андан кеч туугъан боксчула къатышхандыла, ала битеу да 21 сермеш бардыргъандыла. Майдалланы асламысын элбрусчула алгъандыла. Хорлагъанлагъа Элбрус районну олимпиада резервли спорт школундан грамотала бла майдалла берилгендиле. Энди быллай эришиуле грек-рим тутушуудан, волейболдан бла гитче-футболдан ётерикдиле.

Анатолий ТАЛАЕВ.

СУРАТДА: биринчи жерде тырныауузчу боксчу Хочуланы Динислам.

Конкурс

Фахмулула сайланадыла

КъМР-ни прокуратурасы жаш адамланы араларында «Правону сакълаучусу» деген конкурсну бардырады. Ол РФ-ни Баш прокуророну буйругъу бла къуралгъанды. Анга къатышыргъа сюйгенле сынауланы излемлери, болуму бла да ведомствону сайтында шагъырейлерге боллукъдула. Документлени быйыл 1 ноябрьден 30 ноябрьге дери аладыла.

Билдириу

Самарада кадет корпусха жашчыкъла чакъырыладыла

РФ-ни МВД-сыны Самара шахарда кадет корпусу акъылбалыкъ болмагъан жашчыкъланы (11 жыллары толмагъанланы) окъургъа чакъырады. Билим бериу 5-чи классны программасына кёре бардырыллыкъды. Ары кирирге сюйгенлени саулукълары иги болургъа, башланнган битеулю билим бериу программаны да билгенлерин кёргюзтюрге керекдиле.

Кадет корпусха алгъанда, ёксюзлеге, ата-анасыз къалгъанлагъа, РФ-ни ич ишле органларында къуллукъ этген кезиуде борчларын толтургъанда ёлтюрюлген неда къыяу тапхан, саулукъларын тас этген инсанланы сабийлерине энчи эркинликле бериледиле. Дагъыда МДВ-да, 20 эм андан да аслам заманны ишлеп, пенсиягъа чыкъгъанланы, саулукъларын тас этип органладан кетгенлени сабийлерине да энчи эс буруллукъду.

Окъутуу 7 жыл барады. Ары киргенде экзаменле берилмейдиле. Корпусда окъургъа сюйгенле, соруулары болгъанла келир жыл январьда жашагъан жерлеринде ич ишле органлада кадрла жаны бла бёлюмлеге барыргъа тийишлидиле.

КъМР-де МВД-ны пресс-службасы.

Адам эм закон

Алдап фатарсыз къойгъандыла

Урван районну прокуратурасыны тинтиулерине кёре къауум адам бирге келишип, хыйлачылыкъ этгенлери бла байламлы уголовный иш ачылгъанды.

Тохташдырылгъаныча, 2017 жылда июльда нарткъалачы тиширыу жууукъларына фатарын сатып бергенини юсюнден жалгъан келишим этгенди. Ол жаш юйюрге аналыкъ капиталны ахчасын алыр ючюн керек эди. Ала ызы бла фатарны артха иесине къайтарыргъа, аны иелигин тохташдыргъан документлени хазырларгъа сёз бергендиле. Алай антларын толтурмагъандыла, аны хатасындан тиширыу фатарсыз, ахчасыз да къалгъанды.

Прокуратура следствие органлагъа тинтиулени кезиуюнде ачыкъланнган шартланы бергенден сора, РФ-ни Уголовный кодексини 159-чу статьясыны 4-чю кесегине кёре терслеу материалла жарашдырылгъандыла (къауум адам бирге келишип хыйлачылыкъ этгенден сора инсан жашау журтун тас этгени ючюн).

Окъла кёкюрегине тийгендиле

РФ-ни Следствие комитетини КъМР-де следствие органлары Терек шахардан эр кишиге РФ-ни Уголовный кодексини 105-чи статьясыны 1-чи кесегине эмда 222-чи статьясыны 1-чи кесегине бузукълукъ этгенине ишекликде терслеу материалла ачхандыла. Ол адамны ёлтюргени эмда законлагъа бузукълукъла этип сауутланы, окъланы асырагъаны ючюн терсленеди.

Быйыл 31 октябрьде эрттенликде 5 сагъатда 34-жыллыкъ терекчи эсирип, юй бийчеси бла сёз болгъанды. Аны кезиуюнде ол АКС-74У автоматдан тиширыугъа тёрт кере атдыргъанды, окъла аны кёкюрегине тийгендиле. Жараладан ол алайда окъуна ёлгенди.

ТОКЪЛАНЫ Фатима
хазырлагъанды.

ИЗЛЕУ

Хапарыгъыз бар эсе...

РФ-ни МВД-сыны Элбрус районда бёлюмю **Михалева Вероника Александровнаны** излейди. Ол 1983 жылда туугъанды, Дондагъы Ростов шахарда эсепде тургъанды. Ол 2017 жылда 3 мартха дери Тырныаууз шахарда Георгий Победоносец атлы православ мекямда жашагъанды, алай андан кетип, бюгюннге дери да къайда болгъаны белгисизди.

Ышанлары: ёсюмю 165-170 сантиметр, арыкъсуу, чачы къара, кёзлери мор. Юсюнде мор плащи, башында - мор жаулугъу бар эдиле.

Республиканы хурметли жамауаты! Михалева Вероника Александровна къайда болгъанын тохташдырыргъа болушурукъ шартланы биле эсегиз, аланы бу телефон номерлеге сёлешип билдириригизни тилейбиз: **(86638) 4-27-90** (дежурный бёлюм), **8-928-912-28-82**, **02**, неда полицияны жууукъдагъы бёлюмюне.

УЧРЕДИТЕЛЬЛЕ: КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ ПАРЛАМЕНТИ БЛА ПРАВИТЕЛЬСТВОСУ

Баш редакторну орунбасары ТЕКУЛАНЫ Хауа

РЕДКОЛЛЕГИЯ:
АТТАЛАНЫ Жамал (баш редактор)
ЖАНГУРАЗЛАНЫ Нажабат (баш редакторну орунбасары),
ТОКЪЛУЛАНЫ Борис (жууаплы секретарь),
МОКЪАЛАНЫ Зухура (бёлюмню редактору),
МУСУКАЛАНЫ Сакинат (бёлюмню редактору),
ТИКАЛАНЫ Фатима (бёлюмню редактору).
УЛБАШЛАНЫ Мурат (бёлюмню редактору).

ТЕЛЕФОНЛА:
Редакторну приёмныйи - **42-63-01**.
Баш редакторну орунбасарлары - **42-38-21**, **40-04-82**.
Жууаплы секретарь - **42-66-85**.
Секретариат - **40-93-62.** Корректорла - **42-63-52.**

РЕДАКЦИЯНЫ БЁЛЮМЛЕРИ:
Политика эм право - **42-24-02, 42-67-68.**
Экономика - **42-66-73.**
Культура - **42-66-76.**
Социал ишле - **42-75-82, 40-59-18.**
Курортла, туризм эм спорт - **40-39-93, 42-66-71.**
Окъуучула бла байламлыкъла жюрютюу эм жазылыу - **42-37-94.**
Энчи корреспондент - **42-68-72.** Тилманчла - **40-28-97.**
Операторла - **40-28-49, 42-39-65.**

Редакция авторла бла къагъыт жюрютмейди. Къол жазмалагъа рецензия этилмейди эм ала артха къайтарылмайдыла.
Газетде басмаланнган материаллада айтылгъан оюмла редакцияны оюму бла келишмезге боллукъдула. Алада айтылгъан хар зат ючюн Россей Федерацияны Басманы юсюнден законуна тийишлиликде материалланы авторлары кеслери жууаплыдыла.

Редакция авторладан **400** газет тизгинден (машинка бла жазылгъан **5-6** бет) кёпню алмайды.

Газет Басманы эм асламлы информацияны эркинликлерин къоруулау жаны бла Къабарты-Малкъар регион инспекцияда **2016** жылда **19 декабрьде** регистрация этилгенди.
Регистрация номер **—ПИ № ТУ07-00118. Индекс - 51532**

Газетни басмагъа "КъМР-Медиа" ГКУ-ну компьютер службасы хазыр этгенди.
Газет "Тетраграф" ООО-ну типографиясында басмаланнганды. Нальчик шахар, Ленин атлы проспект, **33**
Газетлени иелерине тапдырыу ючюн КъМР-ни почта связыны федеральный Управлениясы жууаплыды. Телефонла: **76-01-21**
Газетлени розницагъа сатыу ючюн КъМР-ни "Роспечать" акционер обществосу жууаплыды. Телефон: **42-69-34**
Газет ыйыкъгъа юч кере чыгъады - **геуюрге, орта, шабат** кюнледе.

Номерге графикге кёре 19.00 сагъатда къол салынады. 20.00 сагъатда къол салыннганды

ГАЗЕТНИ НОМЕРИН ЧЫГЪАРГЪАНЛА:
Байсыланы Марзият - дежурный редактор; Кучукланы Сафият, Кетенчиланы Зульфия - жууаплы секретарьны орунбасарлары; Зезаланы Лида - (1, 2-чи бетле), Токумаланы Салим - (3-чю бет), Ахкёбекланы Жаннета - (4-чю бет) - корректорла.

Тиражы **1390** экз. Заказ № **1109**
Багъасы 10 сомду.

РЕДАКЦИЯНЫ ЭМ ИЗДАТЕЛЬНИ АДРЕСИ:

360000, Нальчик шахар, Ленин атлы проспект, 5
электрон почта: elbor_50@mail.ru